

Ett förändrat regelverk för framtidens el- och gasnät (SOU 2023:64)

Sammanfattning

- Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslagen om att upphäva Lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet och att begränsa reglerna om avvikelser efter tillsynsperioden i ellagen, så ett outnyttjat underskott endast kan användas under en tredje tillsynsperiod om nätmyndigheten finner att särskilda skäl föreligger. Med den osäkerhet som föreligger om intäktsramarnas slutliga storlek riskerar det leda till minskade nätinvesteringar eller till att intäktsuttaget maximeras från start.
- SKR ser samtidigt ett behov att tydligare avgränsa möjligheten till överrullning till att användas till faktiska investeringar och att undvika oskäliga vinstuttag.
- SKR avstyrker förslaget till slopad nätnyttöersättning för solenergi.

Allmänna synpunkter

SKR har i tidigare yttranden om intäktsramar och särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (Dnr SKR 2023/01983, 20/00288, 2023/01983) framhållit ett behov att närmare reglera elnätsföretagens intäktsramar för att skydda kunderna från monopolprissättning, öka förutsägbarheten och minska behovet av rättsprocesser. Systemet har tillåtit avgifter betydligt över elnätsföretagens faktiska räntekostnader, marknadsrisk och kapitalkostnader, där de senare baserats på nuanskaffningsvärden minus åldersavdrag.

I det perspektivet ser SKR positivt på inriktningen att Ei som tillsynsmyndighet får en tydligare och mer omfattande roll och att kunderna i god tid får möjlighet att lämna synpunkter på metoderna för intäktsramarna. SKR ser även positivt på åtgärder som förkortar tiden för domstolsprövningarna, t.ex. utredningens förslag om ett skyndsamhetskrav för domstolarna och en stärkt sakkompetens i domstolens sammansättning.

Många elnätsföretag står inför stora behov av reinvesteringar och utbyggda nät. Kommunala bolag har i mindre utsträckning varit vinstmaximerande och utnyttjat sina intäktsramar och överrullning än de stora nationellt verkande nätföretagen, samtidigt som de framöver påverkas av tuffare ekonomiska villkor för kommunerna. Ett avskaffande enligt förslaget kan därför i större utsträckning slå mot de kommunala företagen.

Hantering av avvikelser från intäktsramen – överrullning

Utredningen menar att Lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet (LSOI) medför begränsningar av Ei:s möjligheter att självständigt fastställa intäktsramar och därför behöver upphävas. LOSI gav elnätsföretag med outnyttjade underskott från tillsynsperioden 2012–2015 rätt att utnyttja dessa underskott även under tillsynsperioderna 2020–2023 och 2024–2027, om de används för att genomföra investeringar i elnäten. Utredningen föreslår samtidigt att reglerna om avvikelser efter tillsynsperioden i ellagen ändras, så att det blir möjligt att under vissa förutsättningar använda outnyttjat underskott under en tredje tillsynsperiod.

Det är dock inte självklart att LOSI träffas av kravet på regulatorns oberoende och står i strid med EU-rätten, då EU-domstolens dom avser omständigheter som är nödvändiga för att fastställa tarifferna, eller metoderna för deras beräkning. Se vidare särskilt yttrande från energiföretagens representanter i utredningen.

Att begränsa reglerna om avvikelser efter tillsynsperioden i ellagen, så att outnyttjat underskott endast kan användas under en tredje tillsynsperiod om nätmyndigheten finner att särskilda skäl föreligger riskerar enligt utredningen att leda till minskade investeringar i el- och gasnät. Osäkerheten om myndighetens bedömning riskerar också leda till att nätföretagen söker att maximera sitt avgiftsuttag redan från start.

Slutliga intäktsramar och slutliga intäkter rymmer ofta betydande osäkerheter och fastställas ofta sent i tillsynsperioden. Nätföretagen har i flera fall inte kunnat nyttja sina intäktsramar under historiska tillsynsperioder, utifrån svårigheter att optimera verksamheten i förhållande till beviljade intäktsramar på grund av juridiska osäkerheter, kostnads- eller investeringsutfall som avviker från prognoser, fluktuerande marknadsförutsättningar, varierande väderförhållanden eller oförutsedda incitamentsutfall.

SKR avstyrker därför förslagen om att upphäva Lagen (2021:311) om särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet och att begränsa reglerna om avvikelser efter tillsynsperioden i ellagen, så att outnyttjat underskott endast kan användas under en tredje tillsynsperiod om nätmyndigheten finner att särskilda skäl föreligger.

SKR ser samtidigt ett behov att tydligare avgränsa möjligheten till överrullning till att användas till faktiska investeringar och att undvika oskäliga vinstuttag.

Slopad nätnyttoersättning för solenergi

Utredningen föreslår att bestämmelsen om att den som har en produktionsanläggning har rätt till ersättning av det nätföretag till vars ledningsnät anläggningen är ansluten tas bort. I första hand ägare av solelsanläggningar kommer därmed att få försämrade ekonomiska förutsättningar till följd av upphävda bestämmelser om undantag och nedsättningar av anslutnings- och överföringsavgifter som den småskaliga elproduktionen i dag åtnjuter.

Ersättningen har till syfte att kompensera producenter för den nytta deras anläggning gör i nätföretagets ledningsnät. Den ger producenterna incitament att etablera sin anläggning så att den ger mest möjliga nätnyttoersättning till gagn för hela energisystemet.

SKR avstyrker därför förslaget till slopad nätnyttoersättning.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Henriksson
Ordförande